

FOSFOR

nummer 3

**TEXTIELARBEID(ST)ERS
TOT OP HET HEMD UITGEKLEED**

04

07

18

20

22

04 FOCUS
RANA PLAZA STAAT OOK
IN CENTRAAL-AMERIKA

07 INTERVIEW
DE GROTE MERKEN
BEPALen DE SPELREGELS

08 IN BEWEGING
193 HANDEN OP DE KUNSTBERG

09 JAARVERSLAG
SAMENGEVAT: **FOS** IN 2013

17 IN BEWEGING
KALENDER

18 UIT HET ZUIDEN
TEXTIEL- EN KLEDINGINDUSTRIE IN
ZUID-AFRIKA: EEN KRIMPENDE SECTOR

19 NETWERKEN BIJ ONS
DE SCHONE KLEREN CAMPAGNE

20 EN BIJ ONS
SCHONE KLEREN? DAT RAAKT ONZE
KOUDE KLEREN WEL!

22 OP BEZOEK BIJ
FELIX IN PERU

23 KEUKENTIP
CEVICHE UIT PERU

FOSFOR is een uitgave van **FOS** - Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking **TIENDE JAARGANG** nummer 3 (juli-augustus-september 2014) **SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE** Liesbet Vangeel **VORMGEVING** sp.a grafische dienst **DRUKKERIJ** Druk in de weer - gedrukt met vegetale inkt en op 100% gerecycleerd papier **MEDEWERKERS** Caroline Bal, Lien Bauwens, Stiene Billen, Felix De Witte, Machteld Dhondt, Frank Lensink, Wim Leysens, David Verstockt **FOTO'S** © **FOS** tenzij anders vermeld. **MEER NIEUWS** van **FOS** ontvangen? Abonneer je op onze maandelijkse E-nieuws via www.fos-socsol.be en word fan van **FOS** op www.facebook.com/fossocsol

MET DE STEUN VAN

Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

*Annuschka Vandewalle,
Algemeen Secretaris*

Fair trade is niet langer een vreemd en marginaal concept. Integendeel, het is reeds goed ingeburgerd! Jammer genoeg niet in alle sectoren; het aanbod eerlijke kledij blijft beperkt.

Schone kleren natuurlijk!

Wie kocht niet eens fair tradekoffie uit Kenia of Nicaragua, of eerlijke rijst uit Thailand? De idee van eerlijke handel is gebaseerd op het feit dat een koffieboer, rijstteler of arbeid(st)er in het Zuiden ook recht heeft op een eerlijk loon. Maar ook de werkomstandigheden bepalen mee of een product al dan niet het label fair trade krijgt. Werd het product vervaardigd in een veilige werkomgeving, kunnen werknemers in alle vrijheid een vakbond oprichten, ...?

Dit groeiende consumentenbewustzijn is alleen maar toe te juichen. De consument heeft immers bijzonder veel macht. Is er een groeiende vraag naar eerlijke producten, dan zal de markt wel volgen. Jammer genoeg moeten we vaststellen dat fair trade voornamelijk beperkt blijft tot bepaalde producten, en dan voornamelijk in de voedingsin-

dustrie. Eerlijke handel is echter ook toepasbaar op andere producten, zoals textiel bijvoorbeeld. Heel wat kledij wordt in mensonwaardige omstandigheden gemaakt, tegen een hongerloon en in een gevaarlijke werkomgeving. Het zou perfect mogelijk zijn om fair trade kleding op de markt te brengen, waarbij de consument de garantie krijgt dat zijn kledingstuk in eerlijke omstandigheden werd gemaakt. Meer nog, dergelijke schone kleren zijn reeds op de markt, al blijft het assortiment nog te klein. Als de consument, jij en ik, blijven vragen naar eerlijke kledij, dan zal dit assortiment zeker groeien!

Het is tijd dat schone kleren, net zoals eerlijke koffie en rijst, een vanzelfsprekendheid worden. Want ook arbeid(st)ers in de textielindustrie hebben recht op een waardig leven!

STELLING ★ EEN LOONSVERHOOGING VOOR DE TEXTIELARBEID(ST)ERS IN HET ZUIDEN LEIDT TOT EEN PRIJSVERHOOGING IN ONZE KLEDINGWINKELS

Laat ons vertrekken van een vergelijking tussen landen, en dan komen we meteen uit op het antwoord. In Nicaragua en in Bangladesh zijn de lonen veel lager dan in Honduras. Toch zien we dat de kledingstukken in de winkels geen verschillende prijzen hebben naargelang het land waar ze geproduceerd werden. Wat wel meespeelt, is dat de merken met de muntontwaarding spelen. Het minimumloon daalt elke dag ten opzichte van de dollar. Ter illustratie: als het minimumloon vorig week nog 50 dollar waard was, is dat deze week nog maar 49 dollar. De kostprijs voor de productie bedraagt slechts 14 à 17 dollarcent per stuk; precies omdat in Honduras de munt onstabiel is, is die kostprijs van 14 dollarcent morgen misschien lager. Om deze en nog andere redenen, ben ik ervan overtuigd dat een verhoging van de lonen in de maquila geen prijsstijging in België met zich zal meebrengen.

Evangelina Arqueta | coördinatrice maquilaprogramma CGT - Algemene Confederatie van Arbeid(st)ers in Honduras

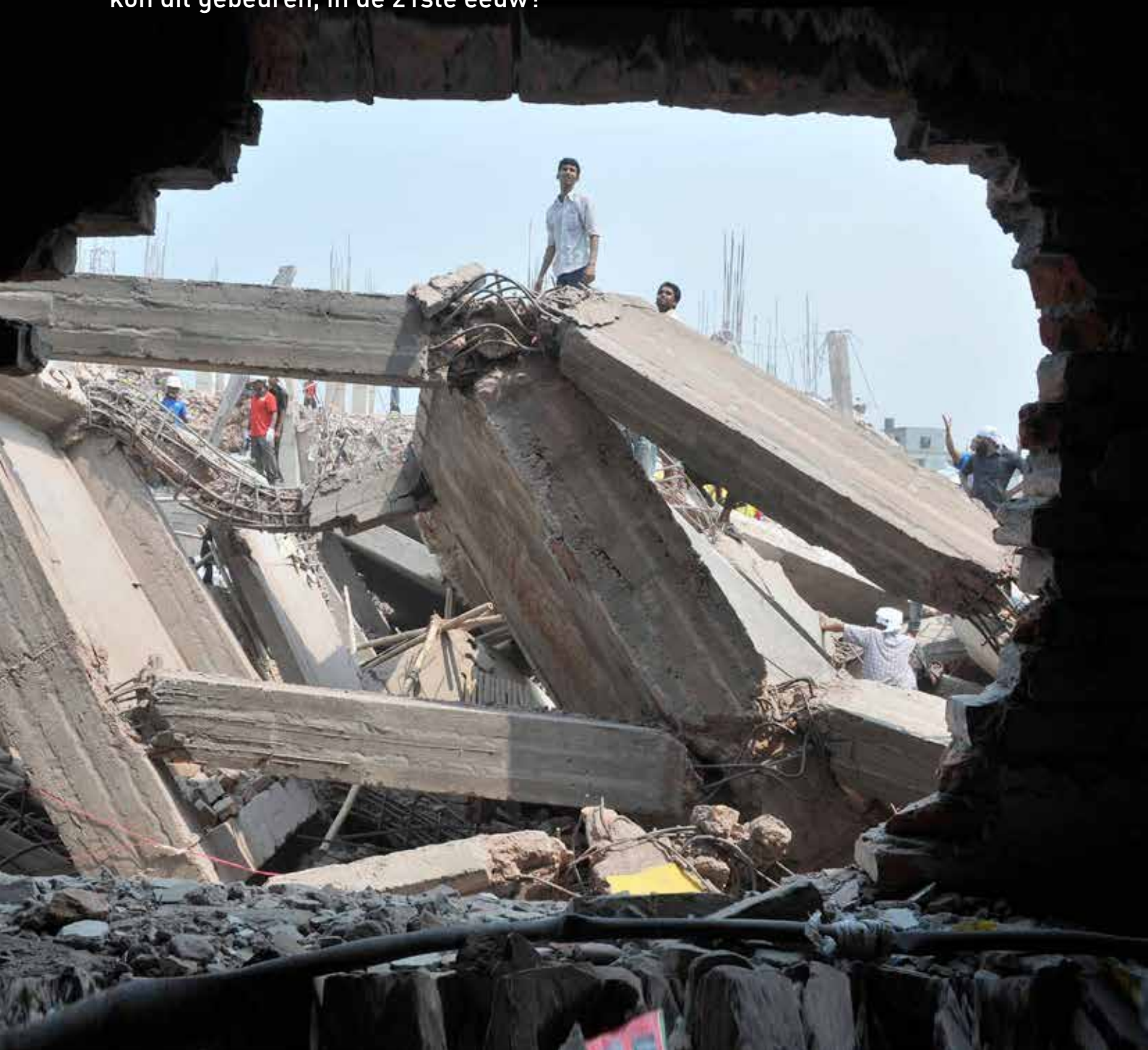
Een kwaliteitsbeha of jeansbroek produceren, vergt 20 minuten confectietijd. In België zou de confectie 6 à 7 euro kosten, wat zo'n 10% uitmaakt van de winkelprijs. Dezelfde producten in lage-loonlanden produceren, betekent dat de confectiekost herleid wordt tot minder dan één procent van de verkoopprijs. Een verdubbeling van de lonen, zou nauwelijks een meerprijs van 1 procent met zich meebrengen. De brutomarge van de groot- en kleinhandel bedraagt 70% (dit is niet hun winst, want er zijn hoge kosten voor bijvoorbeeld publiciteit, huur van gebouwen en lonen). De keuzes die hier gemaakt worden, hebben grote gevolgen voor de kostprijs van een product. Een voorbeeld: Adidas betaalt als producent van sportkledij jaarlijks alleen al aan Manchester United meer dan 90 miljoen euro ...

Filip Misplon | vakbondssecretaris Algemene Centrale - ABVV, afdeling textiel en confectie

Rana Plaza

staat ook in Centraal-Amerika

De grootste ramp ooit in de kledingindustrie, zo staat Rana Plaza bekend. Het complex van 9 verdiepingen stortte in op 24 april 2013, maar liefst 1138 kledingarbeid(st)ers lieten daarbij het leven. De vreselijke arbeidsomstandigheden van de Bengalese kledingindustrie haalden meteen het wereldnieuws. Wereldwijd kwamen boodschappen van solidariteit en verontwaardiging. Hoe kon dit gebeuren, in de 21ste eeuw?

De grote kledingfabrieken creëren heel wat werkgelegenheid in de regio: 81.000 werknemers in El Salvador, 120.000 in Honduras en 70.000 in Nicaragua.

Rana Plaza werd een symbool voor de wantoestanden in de wereldwijde kledingindustrie. De lange werkdagen, slechte lonen, preciaire arbeidsstatuten, het gebrek aan sociale bescherming en vakbondsvrijheid, ... De tol van de 'fast fashion' is bijzonder hoog. Het Zuiden betaalt de rekening. Niet alleen in Zuidoost-Azië zijn de werkomstandigheden in de textielsector slecht. Ook in Centraal-Amerika maken de grote merken misbruik van het gebrek aan werkgelegenheid, om hun producten zo goedkoop mogelijk geproduceerd te krijgen.

DE NEERWAARTSE KLEDINGSPIRAAL

De huidige productieketen, van de aankoop van stof tot de verkoop in de winkel, is bijzonder complex geworden. De grote winkelketens en merken hebben de minder winstgevendende facetten van de productie, zoals de aankoop van materialen en fabricage, uitbesteed aan kleinere toeleveranciers in het Zuiden. De grote merken en ketens plaatsen bestellingen bij kledingfabrieken, die deze op hun beurt doorgeven aan kleine onderaannemers. Hierdoor verloor men het zicht op de herkomst van het textiel en de manier waarop de kleding gemaakt werd. De inkoopmacht van de grote merken werd bovendien dermate groot, dat veel toeleveranciers zich genoopt voelden om de kleding aan steeds goedkopere prijs aan te bieden. De concurrentie in de sector is dan ook beenhard. Onderaannemers trachten op allerlei manieren de kosten voor productie te drukken, met alle gevolgen voor de kledingarbeid(st)ers.

Een Koreaanse bedrijfsleider uit de Centraal-Amerikaanse kledingindustrie getuigt: "Een T-shirt maken kost nog geen 2 dollar. Maar de concurrentie is hard." Het bedrijf werkt onder meer voor de Amerikaanse winkelketen Walmart. "Jaarlijks komt hun vertegenwoordiger langs en plaatst een bestelling van x-aantal T-shirts; meteen legt hij de maximale productieprijs op. Die ligt nu 5 dollarcent lager dan het jaar voordien." De woorden van de Koreaanse onderaannemer klinken als een verontschuldiging. Hij legt de verantwoordelijkheid bij de grote winkelketens,

die hem dwingen om arbeid(st)ers in mensonwaardige omstandigheden tewerk te stellen. De grote winkelketens verschuilen zich op hun beurt achter de moordende concurrentiestrijd. De verantwoordelijkheid wordt estafettegewijs doorgegeven.

De Centraal-Amerikaanse overheden spelen ook hun rol in deze 'race to the bottom'. De kledingsector is in de regio van groot economisch belang. De voornaamste afnemer van Centraal-Amerikaans textiel zijn de Verenigde Staten. De export van textiel naar de VS was in 2012 goed voor maar liefst 7 miljard USD (Guatemala, El Salvador, Honduras en Nicaragua). De sector creëert bovendien heel wat werkgelegenheid in de regio; 81.000 personen in El Salvador, 120.000 in Honduras en 70.000 in Nicaragua. Uit vrees voor delokalisatie trachten de landen een investeringsvriendelijk klimaat te creëren.

Zowel El Salvador, Honduras als Nicaragua hebben destijds zogenaamde vrijhandelszones in het leven geroepen. Textielbedrijven opereren binnen deze vrijhandelszones, de zogenaamde zona franca. Dit betekent dat voor hen een

De verantwoordelijkheid wordt estafettegewijs doorgegeven

geheel andere set van regels geldt. Lagere belastingtarieven en lagere minimumlonen dan in andere sectoren, die niet in deze vrijhandelszones mogen of kunnen opereren.

De druk van de grote winkelketens en -merken op de overheden neemt echter niet af, integendeel. Zo konden we recent vaststellen dat de verkiezing van de linkse Sánchez Cerén (FMLN) als nieuwe president van El Salvador voor Honduras het uitgelezen moment was om textielbedrijven uit El Salvador naar Honduras te lokken. "De regering verzekert een vlotte overgang naar Honduras, de bedrijven kunnen zich binnen de 24 uur installeren en zullen

in geen tijd operatief zijn”, zei een vertegenwoordiger van de Hondurese werkgeversorganisatie van de maquila. Hij voegde er meteen aan toe “dat er bijkomende vrijhandelszones zullen worden opgericht om dit aanzienlijke kapitaal binnen te halen”. Iedere verhoging van lonen, iedere verbetering van arbeidsomstandigheden, kan leiden tot een delokalisatie. Deze paranoïde sfeer van concurrentie be-

genoeg moeten we vaststellen dat hier nauwelijks sprake van is, laat staan dat er op nationaal niveau minimumstandaarden worden gerespecteerd. In Honduras verschillen minimumlonen zelfs per streek! Er is helemaal geen regionaal kader dat menswaardige minimumstandaarden wettelijk verankerd. Economische regionale integratie is, zoals in de Europese Unie, een proces dat in Cen-

moeilijk de strijd van vakbonden voor het recht op waardig werk voor kledingarbeid(st)ers.

IS HET EINDE VAN DE RACE IN ZICHT

Waar ligt dan de eindmeet? Hoe lang kan deze ‘race to the bottom’ nog duren? Je kan niet eindeloos knippen in de sociale bescherming, zonder dat er actie ondernomen wordt.

De vakbonden in de Centraal-Amerikaanse textielindustrie roeren zich. Een belangrijk strijdpunt van de vakbonden is het recht op een leefbaar loon. Het is echter belangrijk te beseffen dat het vakbondswerk zich ginds in een andere realiteit afspeelt. Vakbondsvrijheid, sociaal overleg, collectieve arbeidsovereenkomsten, ... ; deze ‘vanzelfsprekende’ mechanismen en structuren zijn in Centraal-Amerika minder evident dan bij ons in België. Slechts in een beperkt aantal textielbedrijven zijn vakbonden actief. Het IVV, het Internationaal Vakverbond, typeert de Centraal-Amerikaanse maquilasector als anti-syndicaal. In Nicaragua, de beste leerling van de regio, zijn in slechts 25 van de 67 bedrijven vakbonden actief. Hoewel de grote repressie tegen vakbonden tot het verleden behoort, staat geen enkele ondernemer te roepen voor een vakbond. Hetzelfde patroon doet zich ook voor in El Salvador en Honduras, waar FOS actief is. Toch blijft men hardnekkig strijden voor betere werkomstandigheden en een leefbaar loon.

Zoals vermeld ligt de kern van het probleem bij de eindeloze concurrentiestrijd in de regio. Een regionale aanpak van het probleem is bijgevolg de enige oplossing. Jammer

traal-Amerika reeds gestart is. Sociale en politieke integratie blijft, net als in Europa, achterwege.

CONCLUSIE

De geglobaliseerde logica van de vrije markt speelt ook in de Centraal-Amerikaanse textielsector. Landen worden meegezogen in een ‘race to the bottom’ om zoveel mogelijk investeerders aan te trekken. Delokalisatie is steeds het gevreesde zwaard van Damocles. Zolang staten kunnen schermen met lagere lonen en sociale bescherming is deze wedloop moeilijk te stoppen. Een internationale benadering van sociale bescherming is de enige manier

„Delokalisatie is steeds het gevreesde zwaard van Damocles

om deze neerwaartse spiraal binnen de textielsector, maar ook binnen andere sectoren als de agro-industrie en de automobielsector, een halt te kunnen toeroepen. Sociale bescherming moet geen voorwerp van onderhandelingen zijn, maar een evidentie! ★

TEKST DAVID VERSTOCKT

FOTO'S FOS, WERELDBANK EN REPORTERS

De grote merken bepalen de spelregels in de textielsector

De textielbedrijven in Nicaragua bevinden zich in vrijhandelszones. Wat betekent dit concreet?

Het zijn bedrijfsterreinen waar producten worden geproduceerd voor de export. De eerste industrietak die zich hier kwam vestigen, was die van textiel en confectie, in maquilas, zoals de bedrijven in de vrijhandelszone hier genoemd worden. Nu komen ook traditionele sectoren zoals de tabak- en sigarenindustrie zich hier vestigen, omdat de voordelen voor bedrijven er aantrekkelijk zijn: vrijstelling van belastingen gedurende 10 jaar, vrijstelling op btw voor water en elektriciteit, vrijstelling op invoertaksen voor het machinepark etc.

De overheid houdt er eigenlijk niet veel aan over, buiten tewerkstelling. In de zona franca werken 110.000 arbeid(st)ers in 147 bedrijven, waarvan 67 textielbedrijven met +/- 70.000 werknemers. In een land met een groot tekort aan werkgelegenheid, zijn de maquilas dus erg belangrijk.

Hebben de grote kledingmerken veel macht?

Zij bepalen de spelregels; zij komen naar de bedrijven en zeggen: we betalen 1,20 \$ per kledingstuk. Elk jaar organiseert Nicaragua een forum waarop alle grote merken aanwezig zijn. De vakbonden hebben daar aan de merken gevraagd om een bepaald percentage van de verkoopprijs voor de lonen voor te behouden. Studies hebben immers al uitgewezen dat de loonkost nu minder dan 1% uitmaakt van de prijs die de consument aan de kassa betaalt.

Hoeveel verdienen textielarbeid(st)ers nu gemiddeld?

Het minimumloon bedraagt 4.005 Córdoba, of 155 \$ per maand. Via een systeem van bonussen en overwerk ligt het gemiddeld loon hoger, op 6.000 Córdoba. Dat is niet veel, maar

naar Nicaraguanse normen behoorlijk. Bovendien is het formeel werk met een arbeidscontract en toegang tot sociale zekerheid.

Hoe zit het met de vakbonden in de sector?

Slechts in 25 van de 67 textielbedrijven zijn vakbonden actief en nieuwe vakbonden oprichten is niet zo eenvoudig. Toch hebben we al heel wat bereikt, met steun van FOS en de Deense ngo 3F.

De economische crisis leidde in 2008-2009 tot het ontslag van 20.000 werknemers en de sluiting van 6 textielbedrijven. De regering bracht toen bedrijven en vakbonden samen en er werd een pact voor werkzekerheid ondertekend, in ruil voor het temperen van de looneisen. Positief is dat de sociale vrede 40.000 arbeidsplaatsen heeft verzekerd en er geen bedrijfssluitingen meer geweest zijn. Vanuit de vakbonden hebben we bovendien toch een jaarlijkse loonstijging met 8% (tegenover inflatie van 6%) afgedwongen.

Ondertussen doet elk land zijn best om zoveel mogelijk bedrijven en de daaraan verbonden arbeidsplaatsen aan te trekken. Nicaragua pakt zo uit met het feit dat het de laagste lonen van de regio heeft en dat de veiligheid en stabiliteit hier het grootst zijn, een argumentatie die wij als vakbonden natuurlijk niet kunnen aanvaarden.

Ligt het antwoord dan niet in een regionale aanpak, met solidaire vakbonden over de landsgrenzen heen?

Dat zou ideaal zijn, maar we moeten toegeven dat we als vakbonden op regionaal vlak ook zwak staan; ook wij zien ons gedwongen om de tewerkstelling in ons land te verdedigen. Er zijn wel een paar lichtpunten: IndustriAll en de Schone Kleren Campagne hebben een internationale campagne voor Leefbaar Loon

PEDRO ORTEGA MENDEZ
SINDICATOS TEXTIL-FESITEX

Algemeen secretaris van Sindicatos Textil – FESITEX en ondervoorzitter van CST-ZF, de Vakbondsfederatie van de Arbeid(st)ers in de Vrijhandelszone in Nicaragua. Hij werkte in de jaren '80 zelf in een textielfabriek, en ging al snel de belangen van de werknemers behartigen. Als ervaren vakbondsmans kent Pedro als geen ander de problemen in de sector.

PEDRO ORTEGA KOMT NAAR BELGIE!

OP DE DAG VAN DE INTERNATIONALE SOLIDARITEIT ZAL HIJ GETUIGEN OVER VAKBONDswerk IN DE TEXTIELSECTOR IN NICARAGUA.

MEER INFO PAGINA 17

gelanceerd. Het is belangrijk dat wij samen met alle vakbonden en ngo's deze campagne zoveel mogelijk kenbaar maken bij de regeringen en de grote merken.

Na de zware rampen in Bangladesh en Pakistan hebben een aantal merken beloftes gedaan. Dat is een eerste stap, die niet beperkt mag blijven tot de textielbedrijven in Azië. Ook voor Centraal-Amerika en Afrika moeten engagementen volgen. ★

TEKST WIM LEYSENS

FOTO'S FOS

193 HANDEN VOOR WAARDIG HUISHOUDWERK

Na twee jaar campagne voeren voor het Recht op Waardig Huishoudwerk, sloten we de campagne af met een symbolische actie aan de Kunstberg in Brussel. Drie jaar na de ratificatie van Conventie 189, wilden we het belang ervan nogmaals in de kijker zetten.

Het FOS-team sloeg aan het knutselen, en maakte een 200-tal handen

uit gips. Op donderdag 19 juni trokken we naar de Kunstberg, waar we alle handjes netjes op de trappen opstelden. De vele voorbijgangers reageerden verbaasd toen ze 193 handen met evenveel vlaggetjes op de trappen zagen staan. De beeldjes symboliseerden de 193 erkende VN-landen. Zestien handen droegen de gele FOS-poetshandschoenen, en vertegenwoordigden de 16 landen die

reeds “de handschoenen hebben opgenomen” en IAO-Conventie 189 rond huishoudwerk hebben geratificeerd. Met het FOS-team en heel wat vrijwilligers (van de Algemene Centrale, ABVV, vzw Thuiszorg, leden van de AV,...) spraken we de verbaasde voorbijgangers aan, en deelden we flyers uit. Het werd een mooie, succesvolle actie en een waardige afsluiter van onze campagne! ★

WINNAARS GEKEND!

In de maand mei stonden in verschillende loketten van de Socialistische Mutualiteiten en het ABVV wedstrijdboxen van FOS opgesteld. De wachtenden konden hun kans wagen en deelnemen aan onze campagnewedstrijd. Tijdens de Algemene Vergadering van 19 juni werden 2 gelukkige winnaars geloot. De onschuldige handen van Anne Van Swieten en Saskia de Block pikten **Alice Goldstein uit Antwerpen** en **de heer Maes uit Maasmechelen** uit als **winnaars**. Zij kunnen genieten van een deugddoend weekendje voor 2 in de Petit Rouge in Blankenberge, of in een van de vakantiecentra van Floreal aan zee of in de Ardennen. ★

VOORWOORD

Alain André
voorzitter

Dirk Van Der Maelen
erevoorzitter

Annuschka Vandewalle
algemeen secretaris

Huishoudwerk(st)ers treden uit de schaduw

In 2013 werd de nieuwe campagne **Recht op Waardig Huishoudwerk** gelanceerd. FOS, ABVV, de Socialistische Mutualiteiten, sp.a, de Algemene Centrale-ABVV en vzw Thuiszorg veegden de problemen van huishoudhulpen niet onder de mat.

Veel succesvolle mannen en vrouwen hebben heel wat te danken aan de hulp die ze krijgen in het huishouden. Dankzij hun huishoudwerk(st)ers kunnen zij met een gerust geweten uit werken gaan. Desondanks worden deze mensen overal ter wereld ondergewaardeerd. Ze werken vaak lange en onregelmatige dagen, in vele landen krijgen ze niet het minimumloon, geen betaald verlof, noch sociale bescherming.

Overall ter wereld verenigen huishoudwerk(st)ers zich en treden ze uit de schaduw. FOS en de socialistische beweging strijden samen met vakbonden en andere verenigingen in Bolivia, Peru en Ecuador voor waardig werk voor huishoudwerk(st)ers. Tijdens onze sensibiliseringscampagne toonden heel wat Vlamingen zich solidair met alle huishoudhulpen wereldwijd.

Wij danken alle partners en medewerk(st)ers voor hun inzet voor arbeidsrechten en sociale bescherming, voor iedereen. Wat FOS allemaal in 2013 ondernam, leest u in deze bijlage.

Campagne

RECHT OP WAARDIG HUISHOUDWERK
"VEEG ONZE PROBLEMEN NIET ONDER DE MAT"

Onder dat motto startte FOS in 2013 de sensibiliseringscampagne voor **het Recht op Waardig Huishoudwerk**. In onze politieke eisen stelden we de ratificatie van Conventie 189 centraal. Dit internationaal instrument maakt de arbeidsrechten van huishoudpersoneel afdwingbaar en universeel. We vroegen aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking, de minister van Werk en de ambassadeurs van onze partnerlanden om werk te maken van de ratificatie.

Prima Ocsa, algemeen secretaris van FENATRA-HOB, de vakbond voor huishoudwerk(st)ers in Bolivia, gaf mee de aftrap van de FOS-campagne. Samen met onze campagnepartners bond ze een campagneschort om en veegde ze de problemen van huishoudwerk(st)ers van onder de mat vandaan.

De dagen nadien trok Prima Vlaanderen rond. Op de verschillende Cafés Solidarités deed ze haar verhaal en ging ze in gesprek met de minister van Werk, Vlaamse poestvrouwen en experts over het thema.

De campagnebuttons met de slogan **"Ik veeg hun problemen niet onder de mat"** vlogen samen met de campagneschorten de deur uit. Op deze manier toonden heel wat mensen hun solidariteit met huishoudwerk(st)ers wereldwijd.

Voor lokale afdelingen werden een inleefspel, fototentoonstelling en een draaiboek voor een filmactiviteit uitgewerkt. Verschillende groepen gingen hier enthousiast mee aan de slag.

BOND MOYSON WEST-VLAANDEREN OP REIS NAAR ZUID-AFRIKA

In februari 2013 trok een groep personeelsleden van Bond Moyson West-Vlaanderen en VIVA-SVV West-Vlaanderen richting Zuid-Afrika.

De reizig(st)ers bezochten de Zuid-Afrikaanse FOS-partners en kregen zo een beter zicht op de situatie in het land en onze werking. Zo ontmoetten ze onder meer de medewerk(st)ers van het Women on Farms Project, waar ze pakken-de getuigenissen kregen te horen van plaatselijke landarbeidsters: misbruik, slechte huisvesting, alcoholverslavingen en uitbuiting door de werkgever zijn er schering en inslag. Ze maakten ook kennis met de nieuwe FOS-partner SADSAWU: de Zuid-Afrikaanse vakbond voor huishoudwerk(st)ers speelt een pioniersrol in de strijd voor waardig huishoudwerk. Dat de reizig(st)ers niet onberoerd bleven na deze ontmoetingen kon je afleiden uit de blog die ze dagelijks van een update voorzagen.

Na afloop van de reis besloot de groep om een reeks Zuid-Afrikaanse vertelavonden te organiseren in West-Vlaanderen. Ondersteund door een reis- en fotoverslag wijdden ze het publiek in het Zuid-Afrikaanse leven in. Daarnaast organiseerden ze enkele solidariteitsmaaltijden en waren ze op tal van evenementen aanwezig met een eerlijke Zuid-Afrikaanse wijnbar. Deze activiteiten werden steeds een groot succes! ☆

AC ANTWERPEN- WAASLAND ZET PARTNERSCHAP MET COLOMBIA IN DE KIJKER

De Colombiaanse vakbondsfederatie FENSUAGRO en de Algemene Centrale Antwerpen-Waasland haalden in 2013 de banden stevig aan. In mei ontving AC Antwerpen-Waasland een delegatie, in oktober reisden zij op hun beurt naar Colombia.

De Colombiaanse delegatie werd op 1 mei ondergedompeld in het Feest van de Arbeid, dat traditioneel ook bij hen gevierd wordt. 'Verenigd kunnen we' volgens Betty Fuentes, een van de Colombiaanse gasten, 'verandering realiseren. En daarom moeten we elkaars problemen leren kennen, kennis uitwisselen en samen de problemen aanpakken.' Dat deed AC Antwerpen-Waasland dan ook meteen toen Huber Ballesteros, ondervoorzitter van FENSUAGRO, in augustus 2013 onterecht gearresteerd werd. Ze verspreidden mee de petitie voor zijn vrijlating en klaagden op hun congres zijn arrestatie aan.

In oktober trok een delegatie van AC Antwerpen-Waasland naar de palmvakbonden in Colombia. Ze namen deel aan vakbondsmeetings en bezochten verschillende palmplantages. Wat ze daar zagen stemden hen niet vrolijk; de toenemende flexibilisering en de ontmanteling van syndicale organisaties zorgen voor slechte arbeidsomstandigheden. Tijdens hun bezoek hielden de reizigers trouw een blog bij, zodat de thuisblijvers konden volgen.

Na de intensieve samenwerking in 2013, zullen de hechte banden tussen de partners ook het komende jaar onderhouden worden. Een mooi staaltje internationale solidariteit! ☆

FOS VIERT 50-JARIG BESTAAN

Maar liefst 200 sympathisanten zakten op 10 december af naar het ACOD-gebouw in Brussel om mee te vieren. Partners uit Zuid-Afrika en Burkina Faso namen het woord en vertegenwoordigers van de socialistische beweging gingen in gesprek over sociale bescherming. Ook de minister van Ontwikkelingssamenwerking was van de partij en feliciteerde FOS en Solidarité Socialiste met hun 50ste verjaardag!

We blikten terug op onze rijke geschiedenis: L'Entraide Socialiste werd opgericht door de BWP in 1936 voor de opvang van voornamelijk politieke vluchtelingen.

In 1963 verdeelde L'Entraide Socialiste haar activiteiten in 2 afzonderlijke diensten: Hulp aan Afrikaanse Bursalen en het Nationale Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking. Dat fonds stond in voor de organisatie van kleine ontwikkelingsprojecten in het Zuiden en koos steeds meer voor de steun aan bevrijdingsbewegingen en progressieve regimes. L'Entraide Socialiste nam in 1978 de naam "Socialistische Solidariteit" aan.

In 1986 werd het Nationale Fonds gesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige organisatie. De eerste werd FOS - Socialistische Solidariteit, de tweede Solidarité Socialiste - FCD.

We keken ook vooruit. FOS wil in de toekomst een sterke organisatie blijven die samen met haar partners voluit voor wereldwijde sociale bescherming gaat.

"Wij zijn niet passief in het Zuiden", zei Lenny Gentle van partnerorganisatie ILRIG. "De mensen strijden voor sociale verandering en komen op voor hun rechten. Wij zijn net als jullie activisten, die streven naar hetzelfde gezamenlijk doel: gelijkheid en sociale rechtvaardigheid." ☆

fos in het Zuiden

CENTRAAL-AMERIKA STRIJD VOOR STEVIGE SOCIALE ZEKERHEID IN NICARAGUA

Het Intersyndicaal platform in Nicaragua pleit voor een hervorming van het sociale zekerheidssysteem en diende daarom in februari 2013 een wetsvoorstel in bij het parlement, met

steun van FOS. Op deze manier probeert het platform een antwoord te bieden op de structurele problemen met het huidige systeem en een halt toe te roepen aan het IMF, dat de sociale verworvenheden wil afroemen.

Het hervormingsplan werd sterk gepromoot, verdedigd en bekend gemaakt bij het grote publiek via debatten, interviews en reclamespots op radio en televisie. De vakbondsleden werden geïnformeerd tijdens verschillende vormingssessies en namen deel aan een handtekeningactie.

Op belangrijke punten heeft het platform bijval gekregen van de Sandinistische regering: zo zal de pensioenleeftijd niet worden verhoogd en de staatsschuld zal worden afbetaald ten voordele van de sociale zekerheid. Maar toch moet de sociale zekerheid verder integraal hervormd worden, veel structurele problemen worden niet aangepakt. De onderhandelingen lopen door, maar het platform kan alvast tevreden zijn over de behaalde resultaten. Hun beleidswerk loont! ✨

CUBA MEER EFFICIËNTIE IN DE GEZONDHEIDSSECTOR

Om het hoofd te bieden aan de economische crisis en de VS-boycot, past Cuba zijn socio-economisch model aan. De sociale verworvenheden van de revolutie vrijwaren en tegelijkertijd de economische

groei stimuleren, vraagt een bijzondere aanpak. De Cubaanse overheid verhoogt haar inkomsten door de export van gezondheidsdiensten en medisch personeel naar het buitenland. Om de kosten van de gezondheidszorg binnen de perken te houden, wil de overheid ervoor zorgen dat de familiearts en -verpleegkundige weer de basis van de gezondheidszorg worden. De reactivatie van duizenden gezondheidscentra over het hele land past in dit plan. Artsen en verpleegkundigen in de centra moeten zorgen voor de promotie van een gezonde levensstijl, het toedienen van de eerste zorgen en het opsporen van ziektes. Ook de Cubaanse vrouwenorganisatie FMC neemt hierin een taak op. Met de steun van FOS voerde FMC in 2013 een sensibiliseringscampagne ter preventie van kanker en werden gezondheidspromotoren gevormd.

Daarnaast wil men de bevolking bewust maken van de kost van de gezondheidszorg; deze is gratis voor de burger, maar kost de overheid handenvol geld. Een goede besteding van middelen is dan ook onontbeerlijk. ✨

ZUID-AMERIKA ETHISCH TRIBUNAAL LEGT VINGER OP DE WONDE

Het verdict van het allereerste internationaal ethisch tribunaal over de arbeidsrechten in de agro-industrie in Bolivia is gevallen. Het tribunaal veroordeelde de werkgevers die systematisch de arbeidsrechten van plattelendarbeid(st)ers schenden. FOS organiseerde dit ethisch tribunaal met de steun van de Nationale Loterij, met de bedoeling om bewustzijn te creëren, en om de taak te verlichten van diegenen die in Bolivia de misbruiken vanwege de werkgevers moeten bestraffen.

De wantoestanden in de tentenkampen voor de seizoenpluk zijn groot: de tenten zijn vuil en gescheurd, er is geen stromend water, er zijn geen sanitaire voorzieningen enz. De vrouwen zijn extra kwetsbaar omdat ze buiten de wet vallen. Ze staan vaak niet op loonlijsten, hebben geen contract en bijgevolg dus geen sociale bescherming. Daarnaast zijn ze het slachtoffer van pesterijen en seksuele intimidatie. Het gebrek aan arbeidsinspectie en de uitsluiting van deze sector uit de nationale arbeidswetgeving, werken uitbuiting en misbruik door de werkgevers in de hand.

Het tribunaal veroordeelde de werkgevers sterk. Ook al verandert er op het terrein voorlopig weinig, de arbeid(st)ers gaan versterkt naar huis en kunnen rekenen op sterkere vakbonden. Het ethisch tribunaal trekt volgend jaar naar Colombia, want ook daar is de nood hoog. ✨

ZUID-AFRIKA GENDERWERKGROEP ZET VROUWENTHEMA'S OP DE AGENDA

Vanuit de vaststelling dat alle partnerorganisaties proberen te werken aan empowerment van vrouwen, besliste FOS om in zuidelijk Afrika een Gender Reference Group op te richten.

Heel wat vrouwen die met tijdelijke contracten op boerderijen werken, worden blootgesteld aan ongewenste intimiteiten op het werk. Uit vrees om hun job te verliezen, durven weinigen hier tegen in gaan.

Tijdens de meetings van de genderwerkgroep worden ervaringen over zulke thema's uitgewisseld, en probeert men elkaar te helpen om vooruitgang te boeken en een strategie te ontwikkelen. Zo startte GAPWUZ met workshops op de boerderijen, om vrouwen te onderwijzen over hun rechten en hen aan te sporen gevallen van ongewenste intimiteiten aan te geven bij de vakbond of de arbeiderscomités.

In 2013 werd de genderwerking van de partners geëvalueerd. De meeste vakbonden blijken nog steeds mannenbastions te zijn, er is een gebrek aan kennis bij de vrouwen zelf en de meeste partners hebben geen uitgewerkte genderstrategie, mede door een gebrek aan specifieke werkingsmiddelen.

Nu de pijnpunten blootgelegd zijn, kan de genderwerkgroep inzetten op een betere integratie van genderthema's in de dagelijkse werking van alle FOS-partners. ✨

PALESTINA ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN IN NEDERZETTINGEN

FOS-partner PGFTU liet in 2013 een onderzoek uitvoeren naar de arbeidsomstandigheden van Palestijnse arbeid(st)ers in de Israëlische nederzettingen. De slechte economische situatie, armoede en hoge werkloosheid zetten Palestijnse werknemers ertoe aan werk te zoeken in Israël of in de nederzettingen. Hun arbeidsrechten worden er vaak geschonden. Hoewel de Palestijnse Autoriteit het werken in Israël of in de nederzettingen wil ontmoedigen, is er voor veel Palestijnen vaak geen andere keuze. Het gaat om ongeveer 83.300 werknemers.

Palestijnen verdienen vaak maar de helft van het minimumloon en het recht op vakantie, ziekteverlof, betaling van overuren en vakantiegeld wordt hen meestal ontnomen. Daarnaast worden ook kinderarbeid, seksuele intimidatie, verkeerde rapportage van gewerkte uren, blootstelling aan giftige stoffen en andere schendingen gerapporteerd. Zeer weinig Palestijnen durven hun rechten op te eisen, uit angst voor ontslag en represailles. Hier willen de vakbonden iets aan doen.

FOS en de Algemene Centrale-ABVV blijven PGFTU steunen in hun werk om betere arbeidsomstandigheden af te dwingen voor de vele Palestijnen die in Israël of de nederzettingen werken. ✨

Financieel verslag

Activa	
Vaste activa	519.190
Vlottende activa	1.703.823
Totaal van de activa	2.223.013

Passiva	
Eigen vermogen	1.052.826
Schulden en voorzieningen	1.170.187
Totaal van de passiva	2.223.013

Kosten 2013	
Huisvestingskosten	53.174
Computermaterialen	21.480
O&H burelen	7.938
Werkingskosten	75.757
Personeelskosten	702.307
Afschrijvingen waardeverminderingen	26.124
Belastingen	1.132
Financiële kosten	18.139
Subsidies fos werking Noord & Zuid	4.563.100
Totaal	5.469.152
Saldo van het boekjaar	-60

Opbrengsten 2013	
Diversen	21.008
Gemeenschappelijke Actie	94.686
Giften	87.650
Subsidies	5.258.421
Andere bedrijfsopbrengsten	1.445
Financiële opbrengsten	5.882
Totaal	5.469.092

fos sluit het boekjaar 2013 ongeveer break-even af (-60 euro)

De rekeningen van FOS boekjaar 2013 werden nagezien door Ernst&Young. de jaarrekening en het revisoraal verslag werden neergelegd op de algemene vergadering van 19 juni 2014 en kunnen geraadpleegd worden op de website van FOS www.fos-socsol.be. De jaarrekening werd ook neergelegd bij de Nationale Bank van België, waar alle cijfers vrijblijvend kunnen opgevraagd worden.

UITGAVEN

FOS heeft een gemiddeld jaarinkomen van **5,5 miljoen euro**.

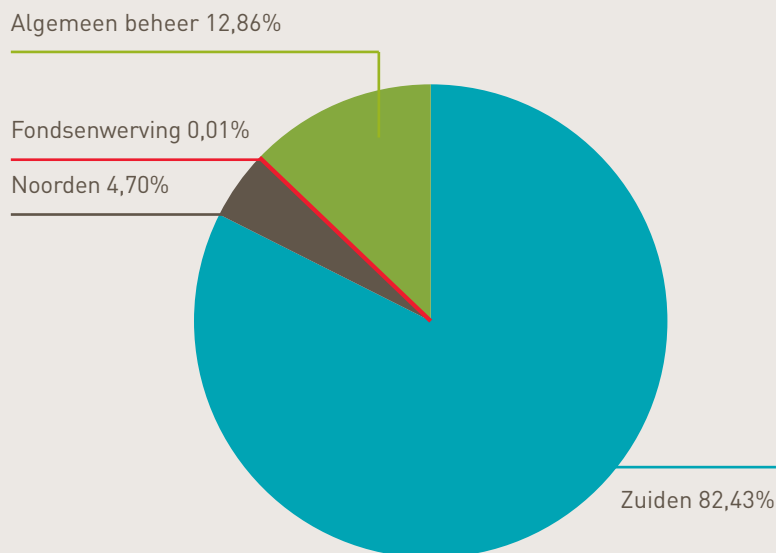
Gemiddeld **82,43%** van de middelen gaan naar **het Zuiden**. Hiermee steunen we partnerorganisaties op basis van gemaakte afspraken en plannen.

We besteden **4,7%** van de middelen aan **noordwerking**.

Zo'n **0,01%** besteden we aan **fondsenwerving**.

Gemiddeld **12,86%** van onze middelen worden gespendeerd aan **algemeen beheer**.

GRAFIEK UITGAVEN

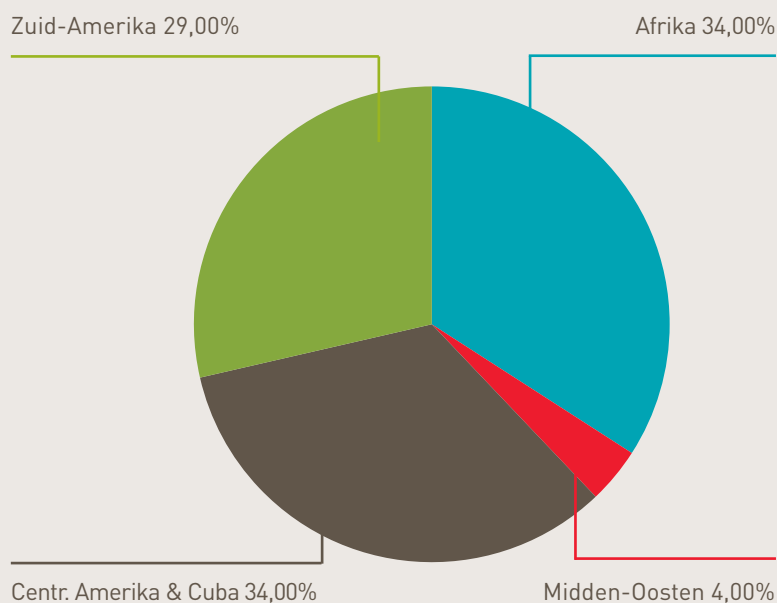

UITGAVEN PER REGIO

Voor elke 100 euro die naar het Zuiden gaat, gaat:

naar Afrika	34,00 euro
naar Midden-Oosten	4,00 euro
naar Centraal-Amerika & Cuba	34,00 euro
naar Zuid-Amerika	29,00 euro
Totaal	100 euro

GRAFIEK CONTINENTEN

WIE STEUNT FOS

Om toegang te krijgen tot subsidies (EU, DGD) voor projecten in Noord en Zuid, moet FOS zelf instaan voor een deel van de middelen. FOS kon in 2013 rekenen op de steun van:

PARTICULIEREN

PROVINCIEBESTUUR VAN

Antwerpen / Limburg / Vlaams-Brabant / Oost-Vlaanderen / West-Vlaanderen

STADS- EN GEMEENTEBESTUREN VAN

Mechelen / Meise / Schoten / Herk-De-Stad / Kapellen / Destelbergen / Beersel

DIVERSE ORGANISATIES EN BEDRIJVEN

11.11.11 / Stichting Antoon Spinoy / P&V / Multipharma / Deme / Voedingssector Sociaal Fonds / Petroleumsector Sociaal Fonds / Chemiesector Sociaal Fonds / Entraide & Fraternité / FNV / Nationale loterij

SOCIALISTISCHE BEWEGING

NVSM / sp.a / Algemene Centrale / Algemene Centrale Antwerpen-Waasland / ACOD Ministeries / ACOD Openbare Diensten / Werkerswelzijn Brugge / Bond-Moyson West-Vlaanderen / Bond-Moyson Oost-Vlaanderen / de Voorzorg Limburg / De Voorzorg Antwerpen

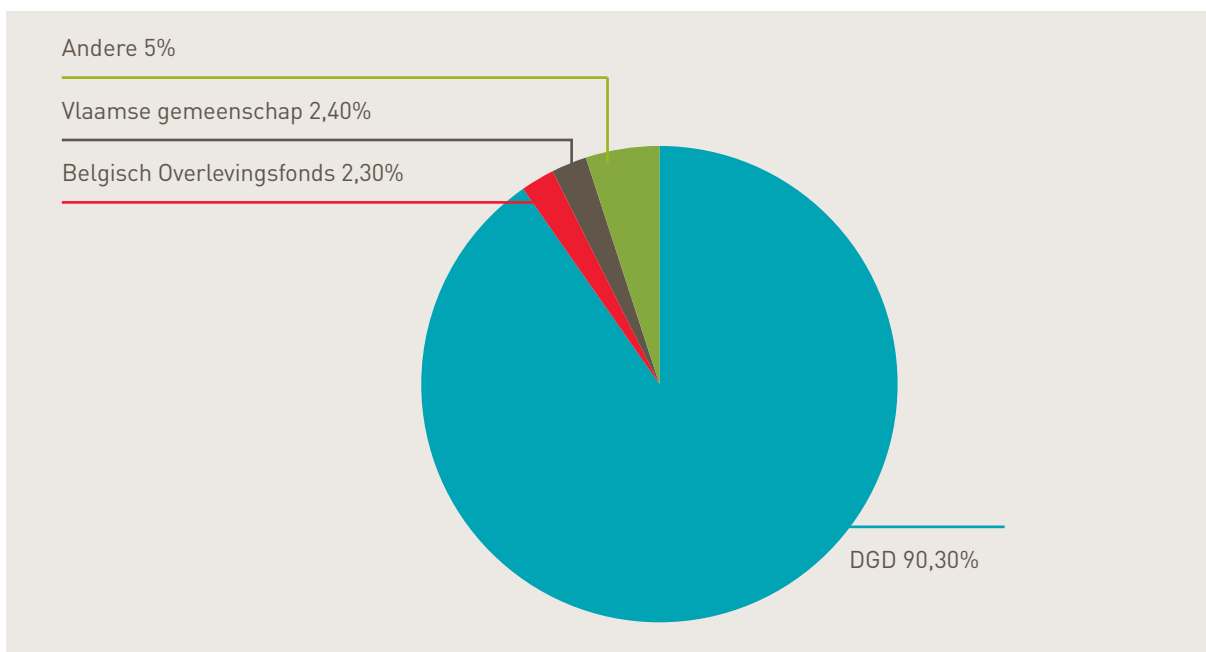
VOOR DE FINANCIERING VAN DE PROJECTEN EN PARTNERWERKING IN NOORD EN ZUID KON FOS REKENEN OP STEUN VAN

Federale Overheid, Directie-Generaal voor Ontwikkelingssamenwerking - DGD / Vlaamse Overheid

HERKOMST VAN DE FINANCIERING

DGD	90,30%
Belgisch Overlevingsfonds	2,30%
Vlaamse Gemeenschap	2,40%
andere	5,00%
Totaal	100%

GRAFIEK HERKOMST VAN DE FINANCIERING

Verslag 2013

De rekeningen van FOS boekjaar 2013 werden ter controle voorgelegd aan Ernst & Young.

De jaarrekening en het revisoraal verslag werden neergelegd op de algemene vergadering van 19 juni 2014 en kunnen geraadpleegd worden op de website van FOS www.fos-socsol.be.

De jaarrekening werd ook neergelegd bij de Nationale Bank van België, waar alle cijfers vrijblijvend kunnen opgevraagd worden.

*Raadpleeg het volledige
jaarverslag 2013 (144 blz.)*

online

www.foslink.be/jaarverslag

in de brievenbus

aanvragen via info@fos-socsol.be
of via 02/552 03 00

SORRY IS NIET GENOEG KICK-OFF 11.11.11-CAMPAGNE

ZATERDAG 13 SEPTEMBER ★ 17U ★ ROMA ★ ANTWERPEN

Op zaterdag 13 september lanceert 11.11.11 de Sorry Is Niet Genoeg-campagne in de Roma in Antwerpen. Het wordt een gezellige en inspirerende avond waarop je alles te weten komt over de campagne. Experts over het thema voedselverspilling en de campagneleider nemen je mee op reis doorheen de nieuwe campagne. Blijf zeker hangen want na de lancering kan je kijken naar de comedy-show 'Sorry Is Niet Genoeg' van **Nigel Williams**.

→ Inschrijven via www.nietgenoeg.be

MANIFIESTA

VRIJDAG 19 EN ZATERDAG 20 SEPTEMBER ★ STAF VERSLUYSCENTRUM ★ BREDENE

Het jaarlijks feest van de solidariteit **Manifiesta** biedt naar goede gewoonte een interessant en goed gevuld programma boordevol muziek en debatten. Sla je benen uit op Groovalicious, snuister op de boekenbeurs, geniet van een optreden van Daan of ontdek de strijd van Angela Davis. Weet je niet wat eerst gedaan, neem dan een kijkje op www.manifiesta.be waar je het volledige programma kan ontdekken. FOS verwelkomt je graag samen met ABVV en Bond Moyson West-Vlaanderen, in het standendorp.

→ www.manifiesta.be

DAG VAN DE INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

ZATERDAG 4 OKTOBER ★ 9U30 ★ OC MARKE ★ KORTRIJK

ABVV West-Vlaanderen draagt solidariteit hoog in het vaandel. Op 4 oktober organiseren ze daarom de **Dag van de Internationale Solidariteit**. Deze dag gebruiken ze om hun partnerschappen in de kijker te zetten met **gasten uit Nicaragua** (Pedro Ortega, CST-ZF) en **Cuba** (Manolito Rios, SNTI-RIL). Ook een getuigenis over de Britse Mijnwerkersstaking in de jaren '80 en andere interessante workshops staan op het programma. FOS verzorgt de workshop Waardig Werk: Schone Kleren. Ook voor de kinderen is er een programma voorzien. Inschrijven kan voor tien euro (kinderen gratis) door te mailen naar prov.sec@abvv-wwl.be. Meer info vind je in de kalender op www.fos-socsol.be

→ Lees het interview met de
Nicarguaanse **Pedro Ortega** op p.7

De textielindustrie kent een lange geschiedenis in Zuid-Afrika en is steeds een belangrijke bron van werkgelegenheid geweest, voornamelijk voor vrouwen in de provincies West-Kaap en KwaZulu-Natal en in bepaalde stedelijke gebieden zoals Durban en Kaapstad. Vóór de liberalisering was de textielindustrie in hoofdzaak gericht op de interne Zuid-Afrikaanse markt. Door de liberalisering, de globalisering van de productieketen en de informalisering van de sector is het uitzicht van deze industrie vandaag de dag sterk veranderd.

Textielsector in Zuid-Afrika krimpt

Tussen 1982 en 1994 werden in Zuid-Afrika, onder invloed van programma's van het IMF en de Wereldbank, de eerste stappen gezet richting liberalisering van de handel in textiel en kleding. Bovendien vond in de jaren '90 een verschuiving plaats binnen de textielindustrie wereldwijd, waarbij de productie verhuisd werd naar laagloonlanden om de prijzen te drukken.

Dit alles zorgde voor een stijgende import van goedkope textielproducten uit het buitenland naar Zuid-Afrika. De voorheen met importquota beschermde Zuid-Afrikaanse textielindustrie kreeg te kampen met toenemende internationale concurrentie. In 1998 oversteeg de import van textiel reeds de export. Zuid-Afrika bleek machteloos tegenover de landen die nog goedkoper konden produceren, zoals China, India en enkele andere Afrikaanse landen.

De doorgedreven liberalisering, de vrijhandelsakkoorden en de groeiende instroom van goedkope producten uit het buitenland, leidden tot een sterke daling van de tewerkstelling in de textielindustrie: in 1996 stelde de sector nog 228.000 werknemers tewerk,

in 2005 was dit aantal gedaald tot 143.000 en in 2013 tot 120.000. Aangezien 80% van de werknemers in deze sector vrouwen zijn, had deze daling vooral een diepe sociaaleconomische impact op vrouwen en gezinnen waar de vrouw voor het inkomen zorgde. Bovendien gebeurden de meeste fabriekssluitingen in rurale gebieden, waar de kans op het vinden van een andere job sowieso al erg klein is.

SACTWU, de Zuid-Afrikaanse kleding- en textielarbeidersvakbond, heeft momenteel ongeveer 85.000 leden. SACTWU onderhandelt met werkgevers over lonen en werkomstandigheden op sectoraal niveau, via sectorale onderhandelingsraden.

Hoewel de verkoop van textiel en kleding de voorbije jaren telkens gestegen is in Zuid-Afrika, zien we geen

De liberalisering drijft de sector naar flexibele en precare tewerkstelling

Bedrijven die wel in productie bleven, zochten hun toevlucht in vormen van flexibilisering en informalisering van arbeid, door mensen via onderaanneming, thuisarbeid of flexibele korte termijncontracten tewerk te stellen.

De grootste vakbond in de textielindustrie in Zuid-Afrika, SACWTU, schat dat deze vormen van precare tewerkstelling nog eens goed zijn voor 40% meer werknemers dan het aantal dat momenteel bekend is voor de sector.

gelijklopende groei van de productie, noch van de tewerkstelling in de sector. Integendeel, de tewerkstelling daalt en de productie blijft constant. Hieruit kunnen we concluderen dat de Zuid-Afrikaanse textielindustrie er nog steeds niet in geslaagd is om de gevolgen van de liberalisering en globalisering van de sector te overkomen en zich als sector te herstellen. Lonen blijven erg laag en de sector opteert steeds vaker voor flexibele en precare tewerkstelling. De wereldwijde concurrentie is bikkelhard. ★

Netwerken bij ons: de Schone Kleren Campagne

SCHONE KLEREN CAMPAGNE

We stappen samen met **Sara Ceustermans** een grote kledingzaak op de Antwerpse Meir binnen, en vragen haar waar ze mee bezig is. “Dit hoort bij mijn werk als coördinatrice van de **Schone Kleren Campagne**”, vertelt ze, en meteen stellen we haar nog enkele vragen...

Wat is de Schone Kleren Campagne (SKC)?

De SKC is een netwerk dat meer dan 20 jaar bestaat. De Clean Clothes Campaign is een internationaal netwerk van 15 Europese platformen en meer dan 200 partners wereldwijd. De organisaties die in deze netwerken zetelen zijn vakbonden, vrouwenorganisaties, ngo's die rond mensen- en arbeidsrechten werken, ...

Wat doet de SKC? Wat trachten jullie te bereiken?

Onze voornaamste doelstelling is het verbeteren van de arbeidsomstandigheden in de textielindustrie, specifiek in de productielanden. We mikken op 4 doelgroepen: de consumenten, werknemers, politici en bedrijven. Naar elk van deze doelgroepen hebben we een specifieke boodschap en doen we verschillende acties. Dit gaat van straatacties om de consumenten in te lichten, tot lobbywerk bij bedrijven om hun beleid op het gebied van arbeidsomstandigheden te verbeteren.

De SKC is voornamelijk actief in Zuidoost-Azië. Er wordt echter ook kle-

ding geproduceerd in andere delen van de wereld, ik denk daarbij aan Noord-Afrika of Centraal-Amerika. Waarom legt de campagne zich dan voornamelijk toe op deze regio?

De meeste kleding wordt nog steeds in Zuidoost-Azië geproduceerd. Eén op tien van de kledingstukken in onze kleerkast wordt in Bangladesh geproduceerd! Het klopt echter wel dat ook in Afrika en Latijns-Amerika kleding wordt gemaakt. Maar omdat de Clean Clothes Campaign zich vooral in Europa afspeelt, kwam de focus sneller bij Zuidoost-Azië te liggen. Het is wel de bedoeling dat we in de toekomst andere regio's meer aan bod laten komen. Door samen te werken met bijvoorbeeld Maquila Solidarity Network, de Amerikaanse variant op de SKC, willen we de focus van de campagne o.a. verbreden naar de Amerikaanse context.

Leefbaar loon is het hoofdthema van de SKC. In juni hebben jullie een rapport over Leefbaar loon de in de kledingsector uitgebracht.

Living wage is inderdaad het campagnethema. De verhoging van het mi-

nimumloon is hierin het belangrijkste strijdpunt. Als je het minimumloon en het leefbaar loon - het loon dat mensen nodig hebben om volwaardig te kunnen leven - vergelijkt, dan merk je een bijzonder grote kloof. In functie van de campagne hebben we een rapport uitgebracht. We hebben 50 internationale bedrijven bevestigd over Leefbaar Loon; hoe berekenen ze het loon, volstaat de prijs die ze aan de fabriek betalen om een leefbaar loon voor de arbeiders te garanderen, ...? Dezelfde vragen stelden we ook aan 18 Belgische bedrijven, in samenwerking met AchACT, de Franstalige SKC. De resultaten waren bedroevend. Alle bedrijven, ook de Belgische, waren gebuisd. Er zijn wel enkele grote, internationale bedrijven die een aantal interessante experimenten rond loonbeleid doen, zoals bv H&M. Er werden ook stappen vooruit gezet inzake vakbondsvrijheid, een heel belangrijke voorwaarde om tot loononderhandelingen te komen. Maar de jammerlijke conclusie is vooral dat geen enkel bedrijf een leefbaar loon uitbetaalt! De strijd van de SKC blijft dus nodig! 🇳🇱

Schone kleren? Dat raakt onze koude kleren wél!

De meeste kledij in onze winkels wordt geproduceerd in Zuidoost-Azië. Staat het thema “schone kleren” dan ook op de agenda van de vakbonden hier bij ons?

We zaten rond de tafel met **Dominique Meyfroot**, secretaris van de **Algemene Centrale-ABVV**, verantwoordelijk voor de **textielsector**, **Filip Misplon** vakbondssecretaris van de **AC** en **Ann Agon** van **BBTK**. Samen zetten ze vanuit de socialistische vakbond al jaren hun schouders onder de Schone Kleren Campagne (SKC).

Dominique: “Vroeger werden jeans-broeken hier in België geconfectioneerd; zowel Levi’s als Lee hadden hier fabrieken. De toenemende globalisering heeft er echter voor gezorgd dat multinationals zich gingen verplaatsen naar landen waar de loonkost lager lag en ze hun winsten konden vergroten. In de jaren ‘70 - ‘80 verlieten heel wat textiel- en confectiebedrijven ons land. Ondanks dit proces van delokalisatie, bleef de vakbond zich bezighouden

met de arbeidsomstandigheden in de textielproductie.”

“De Schone Kleren Campagne werd begin jaren ‘90 in Nederland opgestart in samenwerking met de vakbond FNV. Ongeveer vijf jaar later zijn we hier ook gestart. We, dat zijn de vakbonden, samen met de ngo’s **FOS** en Wereldsolidariteit. De centrales die er binnen het ABVV het meest bij betrokken waren en nog steeds zijn, zijn BBTK (de bediendencentrale) omwille van de kledingdistributiebedrijven en TKD (de centrale Textiel, Kleding en Diamant), recent opgegaan in de AC. Langs Franstalige kant heeft Oxfam het initiatief genomen, en is de campagne uitgegroeid tot AchACT”, legt **Filip** ons uit.

Ann vult aan: “BBTK is van in het begin betrokken bij de SKC. Wij vinden dat

Belgische bedrijven mee verantwoordelijk zijn voor de arbeidsomstandigheden waarin producten die hier in de winkels liggen, gemaakt worden. Eén van de eerste acties die we deden met de SKC was een voetbalwedstrijd in het Nachtegalenpark in Antwerpen, onder het motto ‘Onrecht scoort slecht’. Daarmee was de toon gezet; de textiel-distributiesector in ons land nam niet genoeg haar verantwoordelijkheid op.”

Hoe gaan jullie als vakbond om met de delokalisatie naar lageloonlanden?

Dominique: “Wel, we bewandelen eigenlijk twee sporen; het versterken van vakbonden in de productielanden en vanuit de consumenten de druk opvoeren voor betere werkomstandigheden. Het eerste spoor is heel belangrijk. Mijn grootste overtuiging is dat als je de loon- en arbeidsomstandigheden wil

verbeteren, je in de eerste plaats sterke vakbonden nodig hebt. Rana Plaza zou niet mogelijk geweest zijn met sterke vakbonden. De basisprincipes van de Internationale Arbeidsorganisatie moeten gerespecteerd worden, en een van die principes is: het toelaten van vrije vakbonden en collectieve onderhandelingen. We kijken daarom heel kritisch naar de vrijhandelszones, omdat vakbonden daar dikwijls verboden zijn.

De Textielcentrale ABW ondersteunde in het verleden al een aantal vakbonden in Oost-Europa, India en Zuid-Afrika. Nu we sinds 1 januari geïntegreerd zijn in de AC wordt het draagvlak nog groter en hebben we meer potentieel. Het liefst zouden wij nog meer vakbonden steunen, maar onze capaciteit is natuurlijk ook beperkt. Daarom is IndustriALL ook erg belangrijk, dat is de 'Industrial Global Union', de wereldwijde koepel van vakbonden uit de textiel- en confectiesector, metaalnijverheid en energie-chemie-mijnen.

Daarnaast zetten we vanuit het Noorden druk op de ketel. We willen dat de grote merken die kleding laten maken in het Zuiden, eisen dat de werkomstandigheden waardig zijn. Zij gaan dit alleen maar eisen als ook de klanten of hun werknemers hier uitdrukkelijk om vragen. Om die druk te verhogen, moeten we ervoor zorgen dat meer mensen

acties, vormingspakketten en de campagne Schone Kleren op het Werk. Deze campagne gaat enerzijds om het aankoopbeleid van de winkelketens voor verkoop aan de consument en anderzijds om de aankoop van werkkledij voor het personeel. Wat het aankoopbeleid voor verkoop betreft, hebben we de *délégués* gestimuleerd om kritische vragen te stellen in ondernemingsraden. De bedoeling is om bedrijven te wijzen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid; ze moeten niet enkel rekening houden met het prijskaartje van de producten. In het Comité voor Veiligheid en Gezondheid (CVG) kunnen de *délégués* een rol spelen bij de aankoop van werkkledij. Heel vaak wordt de ondernemingsraad (OR) of het CVG betrokken of geïnformeerd over de aankoop van werkkledij. We willen nu graag dat ze het deze keer niet gaan hebben over de streepjes of de ruitjes, maar wel over de omstandigheden waarin de kledij werd gemaakt. Als er vanuit de OR of het CVG druk wordt gezet, dan gaan werkgevers zeker zoeken bij bedrijven die hiermee rekening houden."

Welke initiatieven neemt de vakbond nog?

Filip: "De AC gaat de campagne voor Schone Kleren op het Werk nieuw leven inblazen. We willen dat de Belgische bedrijven die werkkleding verkopen of verhuren, hun verantwoordelijkheid

Rana Plaza zou niet mogelijk geweest zijn met sterke vakbonden

zich bewust worden van de herkomst van de kledij in onze winkels. Onze kleding wordt in het Zuiden gemaakt, vaak in onwaardige omstandigheden en tegen een pover loon."

Welke rol spelen vakbondsmilitanten in dit hele verhaal?

"Een heel belangrijke!" onderstreept Ann. "We bereiken onze *délégués* op verschillende manieren: via publieke

voor de productie in het Zuiden opnemen, en we geloven ook dat dat kan. Kijk maar naar de totstandkoming van het akkoord rond (brand)veiligheid in Bangladesh. Het was heel moeilijk om bedrijven te overtuigen om te tekenen, want iedereen vond dat het niet zijn verantwoordelijkheid was. Tot een paar grote kledingmerken tekenden, en de rest ook volgde. We hopen dit effect ook te bereiken met onze campagne."

Dominique: "De campagne is voorzien voor 2015 en zal breed gedragen worden bij alle *délégués*, niet alleen van de AC, maar ook van BBTK. We zijn nu ook contacten aan het leggen met de andere vakbonden, ACV en ACLVB, want samen staan we sterker. We willen de campagne eind dit jaar van start laten gaan op het statutair congres van de AC, zodat ze volgend jaar in alle bedrijven kan lopen. Tegelijkertijd willen we ook de Belgische bedrijven verwittigen en hen oproepen om gehoor te geven aan onze oproep. Graag zouden we de steun krijgen van mevrouw Sioen, de voorzitter van het VBO. Dit zou een mooi signaal zijn. Wij geloven in deze campagne omwille van haar bijdrage aan een betere bewustwording hier, én aan de verbetering van de arbeidsomstandigheden in bedrijven waar werkkledij geproduceerd wordt."

Tenslotte besluit Filip: "We zijn er zeker van dat druk werkt. Het is bv. onder druk dat in Bangladesh sinds kort vakbonden in vrijhandelszones zijn toegelaten. Druk uitoefenen op bedrijven en overheden werkt, en daar is een belangrijke taak weggelegd voor de vakbond, hier en in het Zuiden." 🌟

FELIX DE WITTE
woont in Lima, de hoofdstad van Peru
en is er programmabegeleider voor FOS

OP BEZOEK BIJ

Felix in Peru

Felix werkt al enkele jaren voor FOS in Peru. We lopen een dag met hem mee, van een voetbalmatch naar debatten over gezondheidszorg.

ZATERDAG 5 JULI

Nationale voetbal-hoogdag, met de kwartfinale België-Argentinië op het WK in Brazilië. Maar voor mij ook een werkdag, want dit weekend organiseert FOS-partner Foro Salud zijn halfjaarlijkse Nationale Bestuursraad. Ik besluit deze dag dus te delen tussen mijn voetbalpassie en mijn werkplicht, zoals het hoort tijdens een WK.

In Lima (Peru) is het twee uur vroeger dan in Brazilië, dus komt de match van onze Belgen reeds om 11u 's ochtends op de buis. Onze ambassade heeft alle Belgen uitgenodigd om de match op een klein stukje vaderlands territorium te bekijken. In de tuin van de ambassade staat een groot scherm. Zo'n 200 à 300 Belgen van alle leeftijden hebben zich in de Belgische driekleur uitgedost en supporteren fanatiek.

Argentinië scoort vroeg en trekt een muur op voor zijn doel, die onze moedige Belgen niet kunnen doorbreken. We spoelen de ontgoocheling weg met wat ingevoerde Jupiler, en storten ons op de ceviche, een heerlijk fris visgerecht (zie keukentip). Daarna begeef ik mij snel naar het Colegio Médico del Perú waar ik een 60-tal afgevaardigden van Foro Salud uit 15 regio's van

Peru in vol debat aantref. Deze goede vrienden troosten mij na de pijnlijke nederlaag.

Tijdens deze tweede dag van de Nationale Bestuursraad heeft Foro Salud diverse bondgenoten uitgenodigd in de strijd voor het recht op kwaliteitsvolle, integrale en solidaire gezondheidszorg. Fabian Simeón van MOCICC, de Peruaanse koepel tegen klimaatwijziging (en partner van 11.11.11.), legt uit hoe dit fenomeen ook zijn invloed heeft op voeding en gezondheid. Foro Salud zal actief deelnemen aan de grote internationale klimaatop in Lima begin december.

„De strijdlust van Foro Salud pompt me weer moed in, ik ben de Belgische nederlaag al lang vergeten

Brenda Álvarez van Promsex (ook FOS-partner) legt uit dat de vrouwenorganisaties vorige week een belangrijke overwinning boekten met het uitvoeringsbesluit van de regering voor therapeutische abortus. „Dankzij onze druk hebben we dit eerste resultaat bereikt, maar er is nog een lange weg

te gaan opdat de vrouw ook in andere gevallen vrij zou kunnen beslissen over haar eigen lichaam.”

Daarna komt Rocío Silva van de Nationale Mensenrechtenraad aan het woord, over de 41 doden bij sociaal protest sinds 2011 en het nieuwe Mensenrechtenplan. Vervolgens Alberto Dávila in naam van de gepensioneerden, en Maggie Pimentel in naam van

de andersvaliden (interview VFG-tijdschrift Dialoog: www.foslink.be/maggiepimentel). Er volgt een levendig debat, met o.a. als besluit dat Foro Salud actiever zal participeren in de Mensenrechtenraad.

Jesús Bonilla van de Federación Médica del Peru komt uitleggen waarom de

artsen al twee maanden staken: “Vóór een openbaar en democratisch gezondheidssysteem, met waardige lonen en genoeg personeel en tégen de privatisering en lage begroting.”

Zoila Cotrina van de verpleegstersvakbond beschrijft de slechte uitrusting van de hospitalen en de corruptie. De leiders van Foro Salud verklaren zich solidair met de stakende artsen en verpleegsters, maar tonen zich ook bezorgd om de patiënten die hun consultaties en operaties moeten uitstellen. Ze eisen ook de publieke steun van artsen en verpleegsters voor therapeutische abortus, die het leven van vele vrouwen kan redden.

De vurige debatten en oproepen tot eenheid duren tot na 20 uur, maar niemand loopt weg. De strijd lust van Foro Salud en hun allianties met alle actoren binnen de gezondheidssector pompen mij verse levensmoed in, ik ben de Belgische nederlaag al lang vergeten. Het is zaterdagavond, dus ga ik met vrouw en vrienden nog wat drinken in een bar in Barranco, waar ik woon. ★

KEUKENTIP VAN FELIX

Ceviche

Een authentiek Peruaans recept is het populaire Latijns-Amerikaanse gerecht met rauwe vis. In Peru wordt ceviche geserveerd met gekookte zoete aardappel en maïs.

INGREDIËNTEN (3 PERS.)

500 gram verse kabeljauwfilet, zonder graten
(of een andere witte vissoort)
3 limoenen
1 citroen
bosje koriander
peper
zout
ají amarillo of gele pepers
4 tenen knoflook
1 à 2 rode uien

BEREIDING

Snijd de vis in blokjes van 1-haps formaat.
Snijd de ui (1 grote of 2 kleinere) in halve ringen. Verwijder de zaden en zaadlijsten van de gele peper en snijd de peper heel fijn; neem er 2 als je van pittig houdt. Snijd de blaadjes van 10 à 15 takjes koriander fijn.
Pers de citroen en limoenen uit.
Meng in een ondiepe schaal alles door elkaar. Pers de knoflook erboven uit, en breng het geheel op smaak met peper en zout. Dek de schaal af en laat minstens een uur intrekken - af en toe doorroeren.

De vis wordt ‘gegaard’ door het zuur van de limoentjes. Als de vis helemaal wit is, kan de ceviche geserveerd worden.
Eventueel kun je ook wat gemalen komijn toevoegen.

De ceviche wordt nog lekkerder als je hem ‘s morgens maakt en de hele dag laat intrekken. Dek de schaal dan af met plasticfolie en zet hem in de koelkast.

1/3 VAN HET VOEDSEL WORDT VERSPILD

1/3 van het voedsel wereldwijd wordt verspild. En dat terwijl 1 op 8 mensen honger lijdt. Bovendien betekent voedselverspilling een verkwisting van schaarse grondstoffen. Dat is onaanvaardbaar. Enkel 'sorry' zeggen is niet genoeg.

KOM IN ACTIE EN ZET ONZE POLITICI ONDER DRUK
WWW.NIET.GENOEG.BE

BE30 0000 0000 11 11

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

2015
DE MILLENNIUMDOELSTELLINGEN
DE TIJD LOOPT

191 landen ondertekenden een akkoord om tegen 2015 de armoede in de wereld te halveren. Voer samen met de Vlaamse Noord-Zuidbeweging actie om de politici aan hun belofte te herinneren én de lat hoger te leggen. Armoede moet de wereld uit! www.detijddloopt.be